

Мітченко К. В.,
старший викладач кафедри гуманітарних наук та психології професійної
підготовки поліцейських факультету підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро

АЛГОРИТМ НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІАГНОСТИКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ЯК ПЕРЕДУМОВИ УСПІШНОСТІ ЙОГО СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Організація системи психологічного забезпечення поліцейських та працівників Національної поліції здійснюється відповідно до Конституції України, законів України «Про Національну поліцію», «Про охорону праці», «Про вищу освіту», «Про психіатричну допомогу», Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти і специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, затвердженим наказом МВС України 06.02.2019 № 88 та інших законодавчих та нормативних документів. Психологічне вивчення (психодіагностика) об'єктів системи психологічного забезпечення – процес вивчення в особи провідних індивідуально-психологічних особливостей, якостей та рис характеру, мотивації її поведінки, психофізіологічних, емоційних реакцій та станів, закономірностей перебігу психічних процесів, рівня розвитку інтелекту, емоційно-вольової сфери, способу прийняття самостійних рішень, наявності лідерських тенденцій, загального розвитку комунікативних якостей, схильності до управлінської діяльності, прогнозування стресостійкості, успішності в певних умовах професійної діяльності, психологічної готовності до несення служби в екстремальних умовах. Реалізується шляхом психологічного дослідження з використанням формальних (тестові та проєктивні методики, опитувальники) та малоформалізованих (спостереження, бесіди, інтерв'ю, аналіз продуктів інтелектуальної діяльності) методів [3].

Актуальність здійснення психологічної діагностики досить велика, адже, починаючи з відбору та протягом всієї служби поліцейських, важливо мати розуміння про психологічний стан працівника, особистісні зміни, що відбуваються у нього під час службової діяльності. Аналізуючи отримані під час діагностики результати психологічної діагностики поліцейських, можна та важливо прогнозувати успішність та ефективність їх професійної діяльності, а також можливі способи подолання кризових станів чи ситуацій. Побудова чіткого профілю надає змогу уникнути значних особистих розчарувань самим поліцейським, виникнення надзвичайних ситуацій за його участю, а також надасть змогу більш якісно розкрити особистісний потенціал поліцейського для ефективності його службової діяльності.

Проводячи психологічну діагностику поліцейських, важливо розуміти структуру побудови психологічного профілю особистості. За більше 12 років досвіду практичної діяльності психологом, з яких понад 7 років безпосередньо

психологом служби психологічного забезпечення Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області, мною було проведено більше 12 тисяч діагностик, за якими було написано понад 4 тисячі психологічних характеристик (профілів).

Орієнтуючись на наявний досвід, мною було сформовано алгоритм побудови психологічного профілю за результатами діагностики:

1. Усвідомлення чіткої мети побудови психологічного профілю та визначення методів діагностики.

У даному пункті важливо чітко розуміти власну мету – навіщо дана діагностика проводиться. Наприклад, це вивчення особистісних якостей кандидатів на службу з метою прогнозування успішності їх подальшої службової діяльності в звичайних чи екстремальних умовах та чітке надання рекомендацій поліцейській комісії; вивчення кандидатів на керівної посади з метою побудови його психологічного профілю з акцентом на управлінські якості та надання рекомендацій безпосередньо самому майбутньому керівнику та його безпосереднім керівникам; тощо. Психолог проводить діагностику – Щоби що? Якщо це робота для звітування та в подальшому буде просто залучення до особистої справи поліцейського, то актуальність та ефективність такої діагностики знижується в геометричній прогресії та буде дорівнювати 0.

Також на даному етапі важливо здійснити якісний вибір діагностичних методів [2]. Наприклад, мета – вивчення особистісних якостей працівника перед відрядженням його до зони ООС (АТО) та надання йому рекомендацій, його безпосередньому керівництву, а також фіксації наявних психологічних характеристик поліцейських для порівняння їх з показниками після повернення, щоб побудувати тоді ефективну корекційну програму та надати актуальних рекомендацій. При виборі методів чітко є розуміння, що це будуть з формальних методів – особистісний опитувальник (ПДТ за Ямпольським, 16-факторний тест Кеттела, Індивідуально типологічний опитувальник за Л.Собчик (ІТО), Фрайбурзький опитувальник (FPI) [2] – в залежності, які вже були проведені), тест на визначення стресостійості, схильності до ризику, провідного типу копінг-стратегій, а також певні проєктивні методики (СЖО (тест визначення складних життєвих обставин) – для розуміння рівня психологічної напруженості та реального стану ситуації в житті поліцейського; Людина під дощем, Автопортрет, Інтуїтивне малювання тощо [2]. ТанDEM чіткої мети та якісно підібраних діагностичних методик 60% успішності тестування.

2. Якісний збір біографічних, особистих даних респондента, їх чітка фіксація. Отримуючи лише «сирі» результати за тестовими та проєктивними методиками, не аналізуючи особистий життєвий та професійний досвід особистості, існує висока ймовірність допустити значних похибок. Так, поліцейський учасник АТО та молодий випускник закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання можуть мати однаковий цифровий показник екстравертності та стресостійкості, незначну різницю в показниках чутливості, проте в написанні психологічного профілю це будуть досить різні характеристики з урахуванням біографічних даних.

Поряд з цим, враховуючи особистий та професійний досвід респондента важливо самому діагносту не вдатись до описування своїх власних відчуттів,

стереотипів – лише чіткий аналіз та співвіднесення результатів формалізованих методик та отриманих малоформалізованих даних.

3. Аналіз та опис комунікативних і особистісних якостей (екстравертність/інтровертність, товариськість, лідерські здібності, замкненість, прагнення влади, конфліктність, впевненість в собі та власних можливостях тощо).

4. Аналіз мотиваційної та емоційної сфери (емоційність, імпульсивність, стресостійкість, депресивність, цілеспрямованість, сміливість, схильність до ризику тощо).

5. Важливі індивідуальні особливості, які важливі саме для визначеної мети (особливості адаптації, залежності, ПТСР, асоціальність, травми, патології тощо).

6. Висновки та рекомендації. Під час написання психологічного профілю діагносту важливо розуміти власну відповідальність за надану інформацію, якість та професіоналізм здійснення опису результатів. Слід також усвідомлювати, що ці дані відносяться до переліку інформації, яка входить до переліку конфіденційної.

Кваліфіковано складена психологічна характеристика поліцейського, являється запорукою його успішної службової діяльності.

Список використаних джерел

1. Про організацію забору (конкурсу) та проведення тестування на службу поліцейських: наказ МВС від 25.12.3015 №1631. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

2. Про затвердження переліку психологічних методик: наказ МВС НПУ від 02.12.2016 № 1257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

3. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських : наказ МВС України від 06.02.2019 р. № 88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19>